

OVERGANG PO-VO

Tekst: Martijn de Graaff • Fotografie: Ingrid Joppe
Met dank aan: Annemieke Kooper (PO-Raad)

Actueler dan ooit: het Brugjaar Jan Ligthart

Gun het kind de tijd

Is de lastige overstap van groep 8 naar de brugklas iets van onze tijd? Welnee. Al zestig jaar overspant het Brugjaar Jan Ligthart in Arnhem de kloof tussen primair en voortgezet onderwijs.

Grote klassen, de leraar geeft les, scholen als leerfabrieken: dat is het beeld van onderwijs in de jaren vijftig. Maar hoewel dat voor veel scholen gold, was al een nieuwe beweging ingezet. Toenmalig onderwijsminister Jo Cals was bijvoorbeeld bezig de sector te hervormen. Ook waren er nieuwe schoolinitiatieven. In 1958 richtte schooldirecteur Kollen met een aantal docenten een onderwijsvorm op die nu het Brugjaar Jan Ligthart heet, vernoemd naar een pedagoog die het kind als individu centraal stelde. In de afgelopen decennia heeft het brugjaar (nu onderdeel van het Olympus College) verschillende vormen gehad, maar de insteek is hetzelfde gebleven: leerlingen die nog niet klaar zijn voor het middelbaar onderwijs, laten groeien.

PLEZIER IN LEREN

Zestig jaar geleden was al duidelijk dat niet alle kinderen even gemakkelijk de overstap van de basisschool naar de middelbare school maken. “Het is actueler dan ooit”, zegt afdelingsleider Anouk Derksen. “Tot een paar jaar geleden waren we uniek in Nederland. Nu zie je steeds meer brugjaren ontstaan, vaak voor specifieke groepen. Wij zijn er voor iedereen. Per jaar hebben we ongeveer tweehonderd leerlingen uit heel Gelderland. Kinderen komen bij ons omdat ze sociaal-emotioneel nog erg jong zijn, omdat ze cognitief in een flinke dip zitten of omdat het hen ontbreekt aan schoolse vaardigheden. Anderen hebben een vervelende schooltijd achter de rug of zitten in een lastige thuissituatie.” Docent Nederlands Marjon Hoeks benadrukt hoe groot de overstap van primair naar voortgezet onderwijs is. “Op de basisschool is heel veel gestructureerd, tot het naar de wc gaan toe. Ik denk dat veel mensen dat niet door hebben. Als je vervolgens op de middelbare school veel zelf moet regelen, kan dat overweldigend zijn. Zeker als je ook nog te maken hebt met de tegenslagen die Anouk noemt. Het plezier in het leren verdwijnt. Dat is wat ouders na een aantal weken tegen ons zeggen: dat ze erg blij zijn dat hun kind het weer leuk vindt om naar school te gaan.”

ERKENNING

“In een reguliere brugklas is de stof leidend”, zegt Derksen. “Hier staat de leerstof in dienst van het aanleren van vaardigheden en de persoonlijke ontwikkeling, zodat het plezier en het zelfvertrouwen groeien. De basis is dat een leerling zich erkend voelt. Overigens zijn we georganiseerd als een vo-school, met een vakkenrooster en verschillende lokalen.

‘We zijn georganiseerd als een vo-school, maar het gevoel is meer zoals op de basisschool’

‘Leerlingen krijgen een inkijkje in de toekomst en keren terug naar een veilige haven’

Het gevoel is meer zoals op de basisschool: we hebben een eigen gebouw en er is meer begeleiding dan op een middelbare school. Voor vakken als techniek en muziek gaan onze leerlingen naar het gebouw van het Olympus College; daardoor krijgen ze een inkijkje in de toekomst, terwijl ze wel kunnen terugkeren naar een veilige haven.” Het Brugjaar Jan Ligthart kent acht klassen en drie kernteams van docenten. Elk team is verantwoordelijk voor een aantal klassen. “Op die manier kunnen we leerlingen beter in de gaten houden en ondersteunen”, vertelt Derksen. “Nieuw dit jaar is de dagstart: als kernteam hebben we aan het begin van de dag een korte bespreking. We blikken terug op de dag ervoor: moeten we ergens op terugkomen? Ook bespreken we aandachtspunten bij de leerlingen, zoals het overlijden van een familielid. Voor kinderen die meer aandacht nodig hebben, schrijven we een protocol – met input van verschillende docenten – waar de betreffende mentor mee aan de slag gaat.”

HULPLESSEN

Naast de lessen Nederlands geeft Hoeks zogenaamde steunlessen. “Elke dag heeft een leerling zo’n uur, dat is opgenomen in het rooster. Leerlingen krijgen dan in kleine groepjes les over iets waar ze behoefte aan hebben. Het kan gaan om vaardigheden of rekenen of taal, maar ook om zaken op sociaal-emotioneel gebied. Daarvoor hebben we docenten met specifieke kennis. Er is een cyclus van tien weken; elke weekdag krijgen leerlingen dezelfde hulplessen. Na de cyclus evalueren we. Dan kijken we met ouders en docenten wat het kind nodig heeft en maken een nieuw rooster. In de eerste cyclus krijgen alle leerlingen dezelfde steunlessen; daarna is het individueel bepaald. Daarmee krijgen leerlingen steeds meer de regie en worden ze voorbereid op

de brugklas." Hoeks vervolgt: "In de lessen Nederlands gaat het me niet alleen om het aanleren van kennis. Ik werk voor een deel uit een methode en gebruik deze methode vooral om schoolse vaardigheden te oefenen, zoals bijvoorbeeld organisatie en planning. Leerlingen leren vooral hoe zo'n methode werkt, wat een schriftelijke overhoring is en hoe ze moeten leren voor een proefwerk. Kortom, hoe een middelbare school werkt. Dat geef ik ouders in het begin ook aan: we zijn er niet om kinderen op een hoger niveau te laten doorstromen. Ik lever een kind af op het niveau van groep 8, maar met meer zelfvertrouwen, zelfbewustzijn en vaardigheden."

"Marjon benoemt daar een belangrijk punt", vult Derksen aan. "Kinderen groeien bij ons in hun zelfstandigheid en hun zelfbeeld. Als ze daardoor beter gaan presteren, is dat mooi meegenomen, maar het is niet ons doel. Het gebeurt natuurlijk wel. Ik heb net een cohort-onderzoek binnen van leerlingen die drie jaar geleden bij ons waren. Daarvan is 58% opgestroomd ten opzichte van het basisschooladvies, 38% zit op niveau en 3% is afgestroomd. Een mooi resultaat. Het zegt vooral iets over wat er gebeurt als je een kind meer tijd kunt."

ANDERE MENTALITEIT

Omdat bij het Jan Ligthart de nadruk ligt op begeleiding en minder op de stof, vraagt dat om andere capaciteiten en een andere mentaliteit van docenten. Voor Hoeks is het belangrijkste dat ze kinderen verder kan helpen. "Ik denk niet dat ik zou kunnen lesgeven als roosters en lesdoelen de dominante factor zouden zijn. Het gaat mij, en deze school, erom wat de leerling nodig heeft. Soms gebeurt er iets op het schoolplein; dan gaan de boeken dicht en praten we erover. Natuurlijk, het kan lastig zijn. Van de 25 leerlingen in de klas hebben er tien een gebruiksaanwijzing en de anderen hebben ook hulp nodig, anders zaten ze niet bij ons."

'Kinderen groeien in hun zelfstandigheid en zelfbeeld. Als ze beter gaan presteren, is dat mooi meegenomen'

WAT VINDEN LEERLINGEN?

"Het is prettig dat we de middelbare school leren kennen, maar dat het ook nog een klein beetje is zoals op de basisschool."
(Eugene)

"Het leuke is: wat de reden ook is dat je hier bent, op Jan Ligthart is iedereen gelijk."
(Anne)

"Ik wil graag leren hoe ik beter kan organiseren en plannen. En hoe ik minder snel afgeleid raak. Daar is hier alle aandacht voor."
(Raoul)

"Er wordt inderdaad iets anders van docenten verwacht", zegt Derksen. "Meer pedagogiek en nadruk op de relatie, minder kennisoverdracht. Binnen het Olympus College hebben we zoveel mogelijk een apart team docenten, dat heel bewust voor ons gekozen heeft. Dat team is ingericht op begeleiding. Leerlingen hebben een individuele mentor die vooral de persoonlijke ontwikkeling in de gaten houdt, in samenspraak met de ouders. Een klassencoach zorgt voor een positief klimaat in de klas. De vakdocent is op de hoogte van de leerdoelen van de leerlingen en gaat daar tijdens de les op in. Wij hebben een eigen ondersteuningscoördinator die deel uitmaakt van het ondersteuningsteam van het Olympus College; zij zorgt voor de specifieke ondersteuning."

BAGAGE

Na de voorjaarsvakantie geeft het Jan Ligthart de leerlingen een advies, net als in groep 8 van het po: ze kunnen kiezen voor het Olympus of voor een andere school. "We sluiten af met een driehoeksgesprek", zegt Hoeks. "Daarin blikken we met ouders en leerlingen terug en benoemen we welke aandachtspunten er nog zijn. Dat doen we aan de hand van een presentatie van de leerling, zodat de leerling zich bewust is van zijn of haar eigen kracht en valkuilen. Overigens merken leerlingen pas later wat ze aan ons hebben gehad en welke bagage ze mee hebben gekregen. Vaak krijgen we nieuwe leerlingen van wie de ouders ook hier hebben gezeten. Die zeggen: het heeft zoveel voor mij betekend, dat gun ik mijn kind ook."

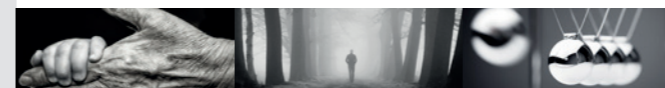
SYMPOSIUM Morele dilemma's

Voor bestuurders (en hun adviseurs) van (inter)nationale bedrijven, de overheid, zorg en welzijn, justitie en veiligheid, onderwijs en woningbouwcorporaties.

Waar het gesprek zelden over gaat...

Dit symposium gaat over morele dilemma's waar bestuurders voor staan. Tijdens dit symposium delen gerenommeerde gastsprekers open en eerlijk hun persoonlijke verhalen.

Informatie en aanmelden:
www.meerijstad.nl/symposium

LOCATIE
CHV Noordkade Theater De Blauwe Kei - Veghel

DATUM
Woensdag 27 november van 13.30 uur tot 17.00 uur

ORGANISATIE
Gemeente Meerijstad

Kanjer training

(036) 548 94 05
info@kanjertraining.nl
www.kanjertraining.nl

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect

- **Preventief en curatief**
Opleiding voor individuele docenten en teams
- **Gratis volgsysteem**
Positief beoordeeld door COTAN en Inspectie van het Onderwijs
- **Verbeterd welbevinden in de klas**
Zie erkenning database NJi

Ouders, docenten en leerlingen verlangen een school die goede leerresultaten weet te behalen en staat voor het welbevinden van alle kinderen op school.

Een passende oplossing voor professionalisering bij jou op school

Academy4Learning

Steeds meer scholen gaan digitaal. Dat kan een klas vol met laptops betekenen of het inzetten van digitale werkvormen. De digitale wereld verandert razendsnel en de mogelijkheden zijn eindeloos. Docenten moeten zich daarom blijven ontwikkelen om leerlingen optimaal te kunnen begeleiden. Maar hoe zorg jij als schoolleider dat jouw docenten de begeleiding krijgen om hier didactisch en pedagogisch goed mee om te gaan? Academy4Learning helpt hierbij en biedt een passende oplossing voor jouw docententeam.

Het begint met het in kaart brengen van de kennis, vaardigheden en attitude van de docent. Vervolgens bieden we een ruim aanbod aan bestaande uit trainingen, e-learnings, webinars, inspiratiesessies en persoonlijke begeleiding. Maar ook modulair opgebouwde ontwikkeltrajecten. Zo ondersteunen we docenten op een duurzame manier op het gebied van digitale geletterdheid, didactiek en pedagogiek en creëren we samen een lerende cultuur binnen de school.
www.academy4learning.nl

088 40 50 570

info@academy4learning.nl

Academy4Learning

Modules - een greep uit ons aanbod

- Formatief evalueren
- Leerdoelgestuurd onderwijs
- Differentiëren
- Arrangeren (digitaal) lesmateriaal
- Activerende digitale werkvormen
- Verkennen van een (nieuw) device
- Interactief digitaal presenteren
- Effectief digitaal lesgeven
- Digitaal toetsen
- Digitaal notities maken en verzamelen
- Digitaal met collega's samenwerken
- Mediawijsheid: de mediawijs docent
- Informatievaardigheden
- Beveiliging & Privacy

Meer informatie?

Benieuwd wat wij voor jouw school kunnen betekenen op het gebied van professionalisering? Vraag gratis een adviesgesprek aan met een van onze adviseurs.